Kloka kliniska val

Innehåll

Syfte 1
Bakgrund 1
Riktlinjer för kloka kliniska val: 2
5 exempel på saker att göra mindre av, ”Do not” 2
5 exempel på saker att göra mer, ”Do” 3
Sammanfattning 3
Dokumenthistorik 3
Relaterade länkar 3
Referenser 4

Syfte

Syftet med detta PM är att informera om och implementera principerna bakom "Kloka kliniska val" inom sektionen för internmedicin, med målet att förbättra vårdkvaliteten, minska onödiga medicinska åtgärder och genom kommunikation med patienter kunna välja vård som:

- Är evidensbaserad
- Undviker upprepning av genomförda åtgärder och överdiagnostik
- Ej skadar
- Verkligen är nödvändig

Bakgrund

”Kloka kliniska val” är en internationell kampanj som lanserades av ”American Board of Internal Medicine” i USA 2012 och syftar till att främja en dialog mellan vårdpersonal och patienter om onödiga och potentiellt skadliga medicinska åtgärder. Initiativet fokuserar på att förbättra vårdkvaliteten genom att säkerställa att de behandlingar och tester som utförs är nödvändiga, effektiva och baserade på bästa tillgängliga evidens. Huvudmål med denna kampanj är att avstå det som inte gör nytta för patienten.

Riktlinjer för kloka kliniska val:

För att kunna utnyttja ”Kloka kliniska val” på bästa sätt som vårdpersonal är det viktig att ha i åtanke:

1. **Evidensbaserade beslut**:

- Alla medicinska åtgärder, inklusive utredningar och behandlingar, ska baseras på aktuell evidens och riktlinjer.
- Undvik åtgärder som inte har bevisad nytta eller där risken överstiger den potentiella nyttan.

2. **Undvik överanvändning av resurser**:

- Granska regelbundet genomförda undersökningar/prover och behandlingar för att undvika upprepning. Ställa frågor som tex ”Kommer den här åtgärden hjälpa patienten eller ändra handläggningen?” och ”Är åtgärden rimlig men i fel tid?”.
- Prioritera insatser som har stor potential att förbättra patientutfallet utan att överutnyttja resurser och som kan påverka ditt beslut om behandlingen.

3. **Minska onödiga risker**:

- Var medveten om och undvik procedurer som kan medföra onödiga risker för patienter utan tydlig nytta (tex KAD, accesser, Antibiotika)
- Diskutera risker och fördelar med patienter innan beslut om behandlingar och tester fattas.

4. **Främja patientdelaktighet**:

- Uppmuntra patienter att vara delaktiga i sina vårdbeslut genom att ge dem tydlig och begriplig information om alternativ och möjliga konsekvenser.
- Använd delaktighetsverktyg och diskussionsguider för att stödja informerande beslut.

5 exempel på saker att göra mindre av, ”Do not”

- **KAD**: Finns indikation? (exv: är kontinuerlig mätning av urin avgörande för patientens tillstånd? Residualurinvolym >1000ml? Makroskopisk hematuri? Palliativ vård?) Om ja, kortast möjliga tid. Vid resurin, överväg RIK först.
- **Blodtransfusioner**: Transfusionsgräns 70 g/l på asymtomatiska patienter, ge 1 E-konc i taget. Tänk på järn, folat, B12, EPO beroende på situation.
- **Onödiga blodprover**: beställ utifrån indikation endast de prover som är avgörande för att behandla eller fatta beslut. Avsluta kontroller när det är lämplig (tex, koncentration av olika läkemedel eller glukoskontroller).
- **Onödiga röntgen/klinfys utredningar**: om resultat inte ändrar din behandlingsplan eller ditt beslut (överväg att avstå exv CT hjärna vid synkope utan associerade neurologiska symtom eller på låg-risk patienter som ej står på AK eller har koagulationsrubbningar, hjärt-eko på sköra patienter).

- Överutredning av svår sjuka patienter i livets slutskede (ingen nytta till patienten och kan vara jobbiga praktiskt och psykiskt).

5 exempel på saker att göra mer, ”Do”

- **Spendera tid med patienten**: Prioritera att undersöka och lyssna noggrant, både före och efter åtgärder.
- **Shared Decision Making:** Involvera patienten och deras anhöriga i beslutsprocessen, hjälp dem förstå risker och nytta med olika alternativ.
- **Använd interna kompetenser i största möjliga utsträckning:** Utnyttja expertis som finns i närheten (på avdelningen eller akutmottagningen). Tänk på bedside ultraljud om kompetensen finns, hjärt-eko på ÖVE.
- **Re-Evaluera:** våga ifrågasätta och revidera både andras och dina ägna bedömningar och åtgärder regelbundet.
- **Målstyrda ordinationer**: ordinera läkemedel, undersökningar och kontroller med tydliga mål och syfte.

Sammanfattning

Genom att följa riktlinjerna för "Kloka kliniska val" kan vi förbättra vårdkvaliteten på våra medicinavdelningar och akuten, minska onödiga medicinska åtgärder och främja en mer hållbar och effektiv vård. Vi uppmanar alla medarbetare att aktivt delta i detta viktiga arbete och bidra till en bättre vårdmiljö för våra patienter.

Dokumenthistorik

Författare: Vagia Patsoukaki

Granskare: Brita Winsa, 2025-02-25

Tillgänglighetsanpassat: 2025-02-25

Relaterade länkar

Kloka kliniska val kan göras på alla nivåer (lakartidningen.se)

Choosing Wisely: An Initiative of the ABIM Foundation (choosingwisely.org)

Kloka Kliniska Val - KKV (sls.se)

”Vården ställer för många diagnoser” | Forskning & Framsteg (fof.se)

Vård som inte bör göras (socialstyrelsen.se)

Referenser

1.Furlan L, Francesco PD, Costantino G, Montano N. Choosing Wisely in clinical practice: Embracing critical thinking, striving for safer care. J Intern Med. 2022 Apr;291(4):397-407. doi: 10.1111/joim.13472. PMID: 35307902; PMCID: PMC9314697.

2. Baron RJ, Lynch TJ, Rand K. Lessons From the Choosing Wisely Campaign's 10 Years of Addressing Overuse in Health Care. JAMA Health Forum. 2022;3(6):e221629. doi:10.1001/jamahealthforum.2022.1629

3. Vogel L. Choosing Wisely around the world. CMAJ. 2015 Aug 11;187(11):E341-E342. doi: 10.1503/cmaj.109-5111. Epub 2015 Jul 13. PMID: 26170270; PMCID: PMC4527925.

4. Kerr EA, Friese CR, Conroy JM. Enhancing the Value of Clinical Work—Choosing Wisely to Preserve the Clinician Workforce. JAMA Health Forum. 2022;3(11):e224018. doi:10.1001/jamahealthforum.2022.4018

5. Cheng AHY, Campbell S, Chartier LB, et al. Choosing Wisely Canada®: Five tests, procedures and treatments to question in Emergency Medicine. CJEM. 2017;19(S2):S9-S17. doi:10.1017/cem.2017.1

6. Choosing Wisely Canada. Recommendations and resources, by specialty [homepage on the Internet]. c2022 [updated 2022; cited 2022 Feb 22]. Available from: https://choosingwiselycanada.org/recommendations/. Accessed 22 Feb 2022.